

УДК 159.9

Н. В. Савчук, Н.А. Буняк докт. психол. наук, проф.

Тернопільський національний технічний університет імені Пулюя, Україна

МОТИВАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ

N. V. Savchuk, N.A. Bunyak, Dr. Prof.

MOTIVATIONAL FEATURES OF ALCOHOL

Оскільки вживання алкоголю зростає в усьому світі, не має підстав вірити що Україну це явище могло б обминути. Наша країна особливо вразлива, якщо зважити на складнощі, з якими зустрічається зараз усе населення, а також на перехідні явища в економіці.

Встановлено, що у мотивах вживання виражаються найбільш важливі психологічні фактори розвитку алкогольної залежності. Так як, з одного боку, мотиви вживання є найменш прихованим елементом алкогольної біографії та, з іншого боку, саме у мотивації виявляються особисті потреби, настанови, вплив середовища, увесь особистісний досвід, а знання мотивів дає нам відповідь не тільки на питання, які причини тієї чи іншої дії, а й у чому її сенс.

До першої групи належить група соціально-психологічних мотивів вживання алкоголю:

1. Традиційні, соціально обґрунтовані, культурально розповсюджені мотиви.
2. Субмісивні, відображаючі підкорення тиску інших людей або референтної групи стосовно вживання алкоголю, “нав’язування випивки”.
3. Псевдокультурні мотиви, що визначають прагнення людини пристосувати свій особистий досвід до “алкогольних цінностей” соціального мікросередовища, у якому він функціонує.

До другої групи належить група особистісних, персонально значущих, психологічних мотивів вживання алкоголю:

1. Гедоністичні, відображаючі прагнення людини отримати фізичне та психологічне задоволення від дії алкоголю, “психосоматичний комфорт”, а також досвід яскравого переживання алкогольної ейфорії.
2. Атарактичні, пов’язані із прагненням нейтралізувати негативні емоційні переживання — напруження, тривогу, жах за допомогою алкоголю.
3. Мотиви гіперактивації поведінки (стимулюючий та розгальмовуючий ефект) та насичення стимулами при відносній “сенсорної деривації” за допомогою алкоголю. Ці мотиви відображають прагнення людини знайти вихід із стану психологічної пустоти, нудьги, незайнятості, душевної бездіяльності, або прагнення підсилити ефективність своєї поведінки — “для хоробрості”.

До третьої групи належать саме патологічні мотивації вживання алкоголю:

1. Похмільні мотиви — прагнення за допомогою алкоголю зняти прояви алкогольного абстинентного синдрому, психофізіологічний дискомфорт, пов’язаний з відміною спиртного, поліпшити самовідчуття, користуючись алкоголем як ліками.
2. Адиктивні мотиви виражають пристрасть до алкоголю, фіксацію у свідомості потягу до нього, “спрагу” сп’яніння.
3. Мотиви самоушкодження — прагнення пити на зло собі та іншим, внаслідок втрати перспективи у майбутньому та сенсу тверезого життя.